

ВИСНОВОК

**Національного університету «Чернігівська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Мурашківської Ірини Анатоліївни
на тему: «Розвиток банківського кредитування домогосподарств в
Україні в умовах становлення цифрової економіки»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами. Розвиток банківської системи відіграє важливу роль у розбудові фінансової системи країни й загалом національної економіки. Банківські установи є основними джерелами формування кредитних коштів для суб'єктів господарювання в Україні. Саме спроможність цих фінансових установ здійснювати ефективну кредитну діяльність стимулює розвиток національного господарства, сприяє підвищенню якості життя населення.

Військова агресія, макроекономічна нестабільність негативно впливають на функціонування фінансової системи України. Проте функціонування саме банківської системи в країні відбувається стабільно. Комерційні банки змогли забезпечити стійкий розвиток сфери фінансових послуг і задовольнити попит економічних суб'єктів у відповідних послугах. Це також було досягнуто за рахунок розвитку цифрових технологій у цій сфері.

Вагому роль у розвитку кредитної діяльності банківських установ відіграє надання позик домогосподарствам. В Україні саме комерційні банки відіграють ключову роль у забезпеченні населення кредитними ресурсами. Відповідно забезпечити розвиток цього виду кредитування не можливо без створення сприятливих умов для економічної діяльності цих фінансових установ. Банківські установи вже сьогодні надають позики всім економічним суб'єктам. Проте масового їх кредитування не спостерігається, що пов'язано з існуванням таких перешкод: значні обсяги проблемної заборгованості, низький рівень кредитної спроможності економічних суб'єктів, високі відсоткові ставки за позиками, підвищення вимоги банківських установ до потенційних клієнтів, несприятливі макроекономічні умови для здійснення кредитної діяльності цими фінансовими посередниками.

Проте важливість розвитку такого виду кредитування у період повоєнної відбудови економіки країни не викликає сумнівів. При цьому такий розвиток сьогодні супроводжується активним використанням цифрових технологій банківськими установами у своїй діяльності. Це формує нові переваги та загрози для їх роботи, в т.ч. і у сфері кредитування. Відповідно окреслене актуалізує необхідність проведення нових досліджень у напрямку розвитку банківського кредитування домогосподарств, поглиблення теоретичних та прикладних положень активізації взаємовідносин між позичальниками та кредиторами в Україні умовах становлення цифрової економіки.

Дисертаційну роботу виконано в межах планів науково-дослідних робіт

Національного університету «Чернігівська політехніка» за темами: «Розвиток ринку кредитних послуг в умовах становлення цифрової економіки» (№ державної реєстрації 0121U113250), у межах якої авторкою обґрунтовано основні перешкоди розвитку банківського кредитування домогосподарств в Україні; Теоретико-прикладні положення розвитку ринку кредитних послуг в умовах макроекономічної нестабільності та повоєнного відновлення економіки (№ державної реєстрації 0123U104319), де дисертанткою поглиблено теоретико-прикладні положення механізму розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової економіки; «Модель повоєнного розвитку кредитних установ на основі штучного інтелекту: кастомізація фінансових послуг та пруденційний нагляд» ((№ державної реєстрації 0124U000810), у межах якої авторкою розглянуто сутність та особливості функціонування кредитних установ в умовах нестабільності.

2. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад функціонування системи банківського кредитування домогосподарств та розробка прикладних рекомендацій щодо активізації її розвитку в умовах становлення цифрової економіки.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлено такі *завдання*:

- розглянути сутність кредитної установ та визначити її види;
- обґрунтувати сутність банківського кредитування та визначити особливості його здійснення;
- дослідити та з'ясувати сутність системи банківського кредитування домогосподарств
- конкретизувати основні тенденції трансформації банківського кредитування в умовах цифрової економіки;
- проаналізувати сучасний стан функціонування банківської системи України;
- визначити актуальні тренди розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової економіки;
- систематизувати основні перешкоди функціонування системи банківського кредитування домогосподарств в Україні;
- поглибити теоретико-прикладні аспекти функціонування механізм розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової економіки;
- запропонувати актуальні напрямки розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в Україні.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше

- застосовано системний підхід до розгляду сутності банківського кредитування домогосподарств, що дозволило розглянути такий вид кредитування як цілісну систему і визначити наявність двох типів такої системи: *мікросистема* та *макросистема*; це дало можливість обґрунтувати

основні перешкоди у розвитку цих систем, які існують в умовах становлення цифрової економіки та макроекономічної нестабільності, розглянути стратегічні напрямки удосконалення умов їх функціонування в сучасних турбулентних умовах;

удосконалено:

– науковий підхід до виокремлення основних етапів надання банківського кредитування домогосподарств, який, на відміну від існуючих концепцій, полягає у застосуванні процесного підходу до їх виокремлення (маркетинг; продаж; обслуговування; виконання зобов'язань), що дало можливість у подальшому обґрунтувати основні напрямки впливу цифрових технологій на функціонування мікросистеми банківського кредитування домогосподарств;

– методику проведення емпіричного аналізу стану системи банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової економіки, в межах якої, на відміну від існуючих підходів до реалізації такого аналізу, виокремлено п'ять основних етапів (макроекономічний аналіз, аналіз системи, параметричний аналіз, аналіз цифрового банківського простору, аналіз впливу), що дозволило провести ґрунтовний аналіз сучасних тенденцій функціонування такої системи з урахуванням тенденцій макроекономічного та цифрового простору, в якому така система розвивається;

– концептуальні положення механізму розвитку системи банківського кредитування домогосподарств через конкретизацію його мети, функцій, методів та принципів, сукупність яких, на відміну від існуючих концепцій їх виокремлення, була розширена новим принципом інституціональної адаптації, сутність якого полягає в існуванні об'єктивної необхідності врахування банківськими установами не лише макроекономічних умов для здійснення кредитної діяльності, але й особливостей сформованої моделі кредитної поведінки домогосподарств, котра трансформується з урахуванням зміни макроекономічного та цифрового простору, в якому відбувається взаємодія між комерційними банками та цими економічними суб'єктами;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення змісту сучасних підходів до трактування категорій «кредит», «банківський кредит», «домогосподарство» дефініції «банківське кредитування домогосподарств», і запропоновано її розглядати як процес взаємодії між комерційним банком (кредитором) та домогосподарством (позичальник) щодо тимчасового користування позичальником визначеної у кредитній угоді суми фінансових ресурсів за умови повернення коштів у майбутньому з відсотками за їх користування на основі дотримання таких принципів: строковості, платності, цілеспрямованості, поверненості та забезпеченості; це дало можливість конкретизувати особливості здійснення такого кредитування, визначити його основні етапи та у подальшому розглянути вплив цифрових технологій на процес взаємодії між позичальниками та кредиторами на кожному з таких етапів.

– концептуальні підходи до розгляду сутності дефініції «цифровізація

кредитної послуги», яку запропоновано розглядати як процес трансформації взаємодії між банківською установою та її клієнтами в процесів руху кредитних ресурсів від такої установи до інших економічних суб'єктів на основі дотримання принципів строковості, платності, цільового використання, забезпеченості і поверненості таких коштів, що супроводжується віртуалізацією такої взаємодії, кастомізацією фінансових послуг та зміною бізнес-процесів зазначених установ, які пов'язані з видачею позик

– система основних перешкод, які в сучасних умовах стримують розвиток активізації банківського кредитування домогосподарств, які на відміну від наявних в наукових роботах підходів, були виокремлені у наступні групи: загальні, галузеві, суб'єктні та цифрові; це дало можливість сформулювати напрямки вирішення визначених проблем та виокремити заходи трансформації такої системи на мікро- та макрорівнях;

– економетричне моделювання розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в сучасному макроекономічному середовищі, а саме: побудова однофакторних регресійних моделей впливу зазначеної системи на розвиток національної економіки, що дозволило встановити: серед всіх видів банківського кредитування саме активізація надання позик домогосподарствам дає можливість забезпечити відновлення розвитку банківських установ та національної економіки; визначення багатфакторної регресійної моделі впливу макроекономічних показників (курс національної валюти; індекс інфляції; обсяг залучених банківськими установами коштів фізичних осіб; середньозважена відсоткова ставка за позиками домогосподарствам; рівень середньої заробітної плати) на функціонування такої системи, що дало можливість встановити найбільший вплив на подальший розвиток цієї системи показників курсу національної валюти та середньозваженої відсоткової ставки; відповідно підтверджено, що саме заходи монетарної політики в сучасних умовах є найбільш дієвими для активізації функціонування системи банківського кредитування домогосподарств, що вимагає формування відповідної моделі такої політики та її поступового впровадження.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків рекомендацій підтверджується положеннями наукових праць вітчизняних, зарубіжних учених-економістів з проблем розвитку цифрових інновацій на кредитному ринку та його роль у процесах цифрової трансформації національної економіки, статистичної та довідкової літератури. Обґрунтованість одержаних результатів дослідження забезпечено використанням загальнонаукових прийомів та спеціальних методів пізнання, що базуються на економічних та споріднених з ними науками, а також методів міждисциплінарних досліджень, зокрема: історико-логічний, порівняння і абстрагування, систематизації та класифікації, статистичні методи, узагальнення, системного підходу, аналізу і синтезу, індукції та тощо. Аргументованість наукових положень дисертаційної роботи ґрунтуються на використанні у процесі дослідження статистичної інформації, даних української та міжнародної статистики, нормативно-правових актах України.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що результати наукових положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, можуть бути безпосередньо використані в науково-дослідній роботі, навчальному процесі, а також у практичній діяльності фінансових установ, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Достовірність результатів підтверджується довідками про практичне впровадження пропозицій авторки в навчальному процесі Національного університету «Чернігівська політехніка» під час викладання навчальних дисциплін «Банківська система», «Банківські операції», «Ринок кредитних послуг» (№ 600/07-588/ВС від 04.03.2024), в діяльності банківської установи АБ «Південний» (2407/2407/3281/2024 від 05.03.2024 р.); в діяльності Бізнес-консультативної компанії «ПРИВАТ КОНСАЛТ» (№ 4/п від 19.02.2024).

6. Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати, що викладені в дисертації, оприлюднені на 5 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: XI Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «*Юність науки – 2022: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства*» (м. Чернігів, 15-16 травня 2022 р.), XIII Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «*Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства*» (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.), Міжнародній науково-технічній конференції «*Технологічні інновації та їхній вплив на сучасний світ*» (Харків, 18 січня 2024 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції «*Актуальні питання розвитку науки та освіти*» (м. Львів, 19-20 березня 2024 року), IV Міжнародній науково-практичній конференції «*Цифрова економіка і сталий розвиток: новітні тенденції у фінансах, обліку, менеджменті та соціально-поведінкових науках*» (м. Берегове, 26-27 березня 2024 р.).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні теоретичні положення та висновки дисертації знайшли відображення у 10 наукових працях, серед них: одна стаття, що індексується у наукометричній базі Web of Science, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 5 публікацій у матеріалах наукових конференцій.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Мурашківської Ірини Анатоліївни на тему «Розвиток банківського кредитування домогосподарств в Україні в умовах становлення цифрової економіки» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо розвитку системи банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової економіки.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У

публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційного дослідження. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Мурашківської І.А. відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), наукові публікації здобувача відповідають пункту 8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Мурашківської І.А. на тему «Розвиток банківського кредитування домогосподарств в Україні в умовах становлення цифрової економіки» може бути рекомендована до захисту у разову спеціалізовану вчену раду.

Головуюча
д.е.н., проф.
«25» квітня 2024 р.

О.М. Парубець

Підпис О.М. Парубець
Засвідчую
М.М. Гавриш
Відділ кадрів
М.М. Гавриш
« 04 » 2024 р.